

Ergenler İçin Benlik Algısı Profili'nin Faktör Yapısının Yeniden Değerlendirilmesi

Güçlü Şekercioğlu*

Cem Oktay Güzeller**

Özet

Bu çalışmanın amacı, Ergenler İçin Benlik Algısı Profili (EİBAP)'nin faktör yapısını yeniden incelemektir. Araştırma, 455 lise öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Katılımcıların %45'i kız, %55'i erkek, yaş ortalaması 16.5'dir. EİBAP'nin faktör yapısının yeniden değerlendirmek için açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda, EİBAP'nin 26 maddeden ve 6 faktörden oluştuğu tespit edilmiştir. Belirlenen bu faktörlere, birinci ve ikinci düzey doğrulayıcı faktör analizleri yapılmış ve yeterli uyum indekslerine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeğin tümü ve her bir alt faktörü için iç tutarlılığa dayalı güvenilirlik katsayısı hesaplanmış ve yeterli düzeye sahip olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Benlik algısı, ergenler, uyarılma, doğrulayıcı faktör analizi.

Giriş

Ergenlik, sözcük anlamı ile batı literatüründeki “adolescent”ın karşılığı olarak kullanılmaktadır. Latince’de büyümek, olgunlaşmak anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir. Günümüzde ergenlik,

* Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
gsekerci@akdeniz.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
cemg@akdeniz.edu.tr

bireyde gözlenebilen hızlı ve sürekli bir gelişim evresi olarak da tanımlanabilmektedir.

Ergenliği en iyi tanımlayacak kavramın benlik kavramı olduğunu söyleyen Gander ve Gardiner (1993: 453), benlik kavramını, bireyin, yalnızca ona özgü tutumlardan, duygulardan, algılardan, değerlerden ve davranışlardan ibaret, kendine ilişkin görüşü olarak ifade etmektedirler.

Benlik kavramı, çeşitli psikoloji kuramları tarafından farklı biçimde tanımlanmış ve açıklanmıştır. *İnsancıl Kurama* göre benlik, organizmik benliğin dayandığı gerçek olarak anlaşılabilir. Bu durum, günlük yaşamda bireyin ya da bireylerin “kendi kendisi olmaya çalışmak” biçiminde ifade edilmektedir (Nelson 1995: 20). Bu kurama benlik kavramının, kendini gerçekleştirme kavramı ile uyumlu veya eşanlı olduğu ifade edilebilir. *Psikanalitik Kuram*, benlik kavramıyla ilgili olarak, insanın kendine verdiği değeri ve bütünlüğü koruyabilmesinde çevreyle olan ilişkilerin önemi vurgulanır (Geçtan 1993: 119). Kurama göre, benlik nesnedir ve ego tarafından algılanır. Ego, kişiliğin bilinçli yanısıdır ve bireyin beni hakkındaki bilinçli bilgisidir (Bacanlı 2004: 6). Ayrıca, *Özellik kuramı* benliği, başatlık, işbirliğine yatkınlık, içe dönüklük gibi psikolojik özelliklerin kümesi ya da bileşimi olarak tanımlamaktadır. *Fenomonolojik Yaklaşım* ise benliğin yapısal olduğu kadar, işlevsel olduğunu söyler. Benlik, bireyin kendisine ve çevresine ait algılarını düzenlemesinde, ona göre hareket etmesinde bireyi güdüler (Öner 1982: 13).

Genel olarak benliğe baktığımızda, benliği, bireyin davranış biçimini belirleyen kavramların, değerlerin, amaçların ve ideallerin dinamik organizasyonu olarak tanımlayabiliriz. Benlik, bireyin kendiliğini ve öz oluşunu, içinde yaşadığı çevreden ve diğer benliklerden farklılaştıran temel ve belirgin özelliklerinin dinamik bir biçimde birey tarafından soyutlanmasıdır (Özoğlu 1976: 93-112).

Burn'e (1982) göre benlik kavramı, benlik imgesi ve kendini değerlendirme öğelerinin birleşmesi ile oluşan bir bütündür (Aktaran Bogenç 1998: 1-12). *Benlik imgesi*, bireyin özüne karşı olan tutumudur. Bu tutum, benlikle ilgili gerçeklerin, düşüncelerin ve değerlerin yanı sıra, öze karşı olumlu ve olumsuz yönelimleri de içermektedir. *Kendini değerlendirme* ise, bireyin kendisiyle ilgili tanımlamalara yüklediği değerlendirmedir. Kendine saygı, kendini kabul ve kendilik değeri kavramlarını içerir.

Bir psikolojik özellik olarak benlik kavramının ölçülebilirliği, gerçek benlik ile ideal benlik ilişkisinden kaynaklanır. Pope (1988), gerçek benliği, benlik kavramıyla eş anlamda kullanır. Benlik kavramı, bireyin varolan ya da varolmayan özelliklerini, yeteneklerini ve niteliklerini nesnel bir biçimde tanımlamasıdır. Genelde, bireyin kendisiyle ilgili duyguları gerçek benlik ya da fenomenal benlik, olmayı istediği ya da nasıl olması gerektiği ise ideal benlik olarak tanımlanmaktadır. Gerçek benlik ile ideal benliğin uyumlu olması kendine saygının yükselmesi, bunun tersi ise kendine saygının düşmesi ile sonuçlanmaktadır. Rogers (1959) ise ideal ve gerçek benliğin arasındaki farkın açılmasını, psikolojik uyumsuzluğun temeli olarak görür (Aktaran Bogenç 1998: 1-12). Bireyin değerleri ve kendisine atfettiği bazı özellikleri benliği oluşturur. Benlik kavramı, benliğin bireyin yaşantıları yoluyla genelleştirerek kavramlaştırdığı bir bütündür. Bireyin kendisiyle ilgili algıları ve başkalarının birey hakkındaki yargıları benlik kavramını; sahip olmayı istediği ve amaçladığı özellikler ise ideal benliğini oluşturmaktadır (Akkoyun ve Ersever 1989: 675-685).

Brammer ve Shostrom'a (1982) göre, birey kendini benlik kavramına tutarlı davranıyor olarak algıladığında, yeterlilik, güven ve değerli olma duygularını yaşar. Birey kendisini tanımladığından farklı davrandığında ise tehdit, güvensizlik, yetersizlik ve değersizlik duyguları yaşar; başka seçenekleri algılayamadığında ise kendini bu tehdide karşı korumak için savunma mekanizmalarına başvurmaktadır. Benlik kavramıyla tutarlı olmayan bireyler tehdit ve kaygı yaşantılarından dolayı uyumsuz olarak değerlendirilir. Bireyin benlik kavramı yaşantıları ile bağdaşıyorsa ve birey de bunu hissedip idealleri, geçmiş yaşantılarıyla tutarlı davranıyorsa uyumlu olarak değerlendirilir. Yapılan araştırmalar da bunu destekler niteliktedir (aktaran Akkoyun ve Ersever 1989: 675-685).

Benlik kavramı ile ilgili yapılan tanımlara ve ortaya konulan görüşlere genel olarak baktığımızda, birey, yaşantıları, değerleri, düşünceleri, duyguları yoluyla kendisi hakkında oluşturduğu sayısız algıları ile "ben" kavramını oluşturur. Bireyin kendi "ben"lerine karşı olan tutumu ve değerlendirmeleri ile benlik kavramı zaman içerisinde "ben"lerin önem derecesine göre biçimlenir. Benlik kavramı, bireyin kendisinde varolan ya da varolmayan özellikleri, yetenekleri ve nitelikleri farkında olma, bir başka deyişle, "gerçek benlik" ile "ideal benlik" in uyumu ile gelişir. "Gerçek ben" ile "ideal ben" arasındaki farkın açılması ise psikolojik uyumsuzluğun temelini oluşturur. Benliğin özel ve gizli yönlerinin geçici olarak farkında olma olarak tanımlanan "özel benlik farkındalığı" ve herkesçe gözlenen kamusal

yönlerinin geçici olarak farkında olma olarak tanımlanan “kamusal benlik farkındalığı” benlik kavramının gelişiminde çok önemlidir. Evrim psikologları, benlik farkındalığının sembolik iletişimle birlikte, karmaşık sosyal çevre ile daha iyi baş edebilmek için gelişmiş olabileceğini ileri sürmüşlerdir (Franzoi 1996: 133-150).

Benliğin Gelişimi: Şüphesiz benlik kavramı ve yapısı kısa süre içinde gelişimini tamamlamaz. Benlik kavramı ergenlikte ve ilk yetişkinlikte son derece önemli olan ve yaşam boyu devam eden bir süreç içinde gelişir. Diğer insanlarla ve çevre ile etkileşimden ve kendi duygularımızla, düşüncelerimizle iç diyalogumuzdan oluşur. Disiplin ve sevgi aracılığıyla ana-babadan, uygun davranışı gösterme baskısıyla yaşıtlardan, başarı ya da başarısızlıkla okul ve daha bir çok yaşantılardan etkilenir. Buna karşılık, psikolojik ve beden sağlığımızı, başkalarıyla ilişkileri, akademik başarıları ve meslek seçimini etkileyebilir. Eğer her şey yolunda giderse – ki çoğunluk için böyledir – çeşitli parçalar birbirleriyle harmanlanır ve kapsayıcı bir benlik kavramı ve yapısı oluşur (Gander ve Gardiner 1993: 332).

Epstein'e (1973) göre, gelişim süreci ilerledikçe, çocuk giderek farklı zamanlarda, farklı olabileceğini kavramaya başlamaktadır. Genelde, çocuk kendini, ana-babanın onayladığı, toplumsal olarak kabul gören davranışları yaptığında “iyi”, onaylanmayan davranışları yaptığında ise “kötü” olarak değerlendirmektedir. “İyi”, çocukta sevildiği duygusuna, “kötü” ise onaylanmadığı, değersiz olduğu duygusuna yol açmaktadır. Ailenin ve giderek toplumun değerlerini içselleştiren çocuk, standartlarını oluşturmaya başlayarak, değerlendirmelerinde bu standartları temel almaktadır. Elder (1976), ana-babalar ve ergenler arasındaki demokratik ilişkilerin özdeşleşmeyi ve yakınlığı destekleyerek, ergenlerin, öz-güvenli, uyumlu, yaratıcı ve disiplinli bireyler olmalarını sağlayan benlik kavramları geliştirdikleri ortaya konmuştur. Yetkeci ve ilgisiz bir tutumla yetiştirilen ergenler ise bu özelliklerin daha azına sahiptirler (Adams 1995: 117-132).

Ergenlik yılları sırasında yaşıtlarla olan ilişkiler artarak önem kazanmaktadır. Yaşit grubu etkisi, bu dönemde zirvededir ve daha sonra genç yetişkinliğe doğru azalma görülür. Bireysel faktörlerden ayrılamayan çevresel faktörler burada da etkisini gösterir; özellikle lise yıllarında, ergenler, içinde yaşadıkları büyük toplumla binişen ve aynı zamanda ondan ayrı olan kendilerine özgü bir toplum ya da bir “gençlik kültürü” sahibidirler. Yaşit grubunun, ergenin gelişen benlik duygusu üzerinde çok büyük etkisi olduğu bir gerçektir. Okul yaşantısı içerisinde öğretmenlerin, ergenlerin benlik

kavramlarına olan etkisi önemlidir. Araştırmalar, lise öğrencilerini en çok etkileyen öğretmenlerin empati geliştirebilen ve anlayışlı öğretmenler olduğunu göstermektedir (Gander ve Gardiner 1993: 452-458). Okul ağındaki çocukların ideal imgeleri belirlemede çevrelerindeki önemli kişi-lerden etkilenmeleri ve onların ideal standartlarına ulaşma çabaları içine girmeleri sık gözlenen bir olgudur (Pişkin 1999: 100).

Fiziksel gelişim ve dış görünüş ergenlerin kendilerine ilişkin duygularıyla yakından ilişkilidir. 12-16 yaşları arasında bedende oluşan hızlı gelişim ve değerişimler, ergenleri bazen şaşırtmakta, bazen ise endişelendirebilmektedir. Ergenlerin benlik kavramları bedenlerine ilişkin sahip oldukları algılarla yakından ilişkilidir. Fiziksel değerişimlerin farkına varılmadığı erken yıllardan farklı olarak, ergenlerin, hem değerişim nesnesi, hem de bunun sonuçlarının izleyicisi olarak kendileri üzerindeki bilinçlilik düzeyleri oldukça yüksektir. Ergen fiziksel olarak değeristike, gerçekten bedenini kendisi gibi hissedememekte, yeni bir fiziksel benlik kavramı oluşturmak durumunda kalmaktadır. Bireyin görünüşünün, hem erkekler, hem de kadınlar arasında benlik kavramının önemli bir belirleyicisi olduğunu öne süren çok sayıda araştırma bulunmaktadır (Adams 1995: 139-142).

Kültür ile benlik ilişkisine baktığımızda, benliğin büyük ölçüde kültürün ürünü olduğu anlaşılmaktadır. Snygg ve Combs'a (1959) göre, varlıklar kültürün değerleriyle anlam kazanır dolayısıyla, bireyin kendi gerçeğinin parçaları haline gelir ve onun benlik kavramını oluşturur (Özoğlu 1976: 93-112). Cooley'e (1968: 168-210) göre, benlik kavramı, içinde bulunduğu toplumsal ortamdan soyutlanamaz. Mead de (1968: 335-338), benliğin toplumsal bir fenomen görüngü olduğunu ileri sürmektedir. Benlik, toplumsallaşma süreci içerisinde ortaya çıkmaktadır. Mead, kişiye benliği kazandıran şeyin, örgütlenmiş bir topluluk ya da toplumsal grup olduğunu öne sürmüştür. Kağıtıbaşi (1999: 359-360) ise kültür ve benlik ilişkisini bireycilik-toplulukçuluk çerçevesinde incelemiştir. Hofstede'in (1980) tanımlarına göre *bireycilik*, bireyler arasındaki bağların gevşek olduğu, herkesin sadece kendine ya da çekirdek ailesine bakmak zorunda olduğu kültürler için geçerlidir. Bireyci kültürlerde, bireyler i gruplardan duygusal olarak kopukturlar; ayrılık ve özerklik gereksinimi büyüktür. Onlar için kişisel amaçlar, grup amaçlarından önce gelir; davranışlar yarar-zarar analizi çerçevesinde ele alınır ve grup içi çatışma olağandır. *Toplulukçuluk* ise insanların doğuştan itibaren güçlü ve sıkı gruplara bağlı olduğu ve bu bağlılığın yaşam boyunca sorgulanmayan bir sadakat karşılığında varolduğu toplumlarda vardır. Toplulukçu kültürlerde, bireyin benliği iç grup

terimleriyle tanımlanır. Bireyler için grup amaçları bireysel amaçların önüne çıkar ve kişinin davranışları, iç grubun istekleri ve normları doğrultusunda belirlenir (Aktaran Kağıtçıbaşı 1999: 359-360).

Benlik ve Kültür İlişkisi: Psikolojik ölçme aracı geliştirme çalışmalarında, özellikle kişilik ve benlik gibi psikolojik özelliklerin ölçülmesinde, bireylerin içinde buldukları kültür özelliklerinden etkilenmesi nedeniyle madde örnekleminin oluşturulmasında dikkatli olunması gerekir. Bir psikolojik özellik olarak benlik kavramının ölçülmesinde, benliğin kültürle ilişkisi ve kültüre bağlı farklı benlik yapılarının ortaya konmasında fayda vardır. Bu, psikolojik ölçme aracı geliştirilmesinde madde seçimi ve kültürler arası ölçme aracı uyarlama çalışmalarında, uyarlanan aracın maddelerinin kültür bazında irdelenmesi açısından önem taşır.

Ergenlik dönemi, bireyin gelişim sürecinde en önemli evrelerin başında gelmektedir. Bu süreçte oluşacak benlik kavramı, bireyin gelecekteki yaşamını tamamen şekillendirecektir. Şekercioğlu (2001) ergenlerin benlik algısını ölçmek amacıyla yaptığı ölçek uyarlama çalışmasında, Harter'ın (1998: 3) orijinal ölçeği yapısında yer alan dokuz faktörü ortaya koymak amacıyla her bir alt faktörü tek tek ele almış ve analizi gerçekleştirmiştir. Diğer bir ifadeyle, faktör analizinde maddelerin tamamı birlikte analize dahil edilmemiştir. Ölçek uyarlama çalışmalarında, ölçeğin yapısı faktör analizi ile incelenirken maddelerin tamamının birlikte ele alınması ve değerlendirilmesi istenen bir durumdur. Bu çalışmada, öncelikle EİBAP'ın faktör yapısı, maddelerin tamamının birbirleriyle olan ilişkilerine dayalı olarak incelenmiş ve elde edilen sonuçlar orijinal yapıyla karşılaştırılmıştır. Daha sonra ise, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ile ortaya konan teorik yapının Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. Yukarıda ifade edilenler ve bireyin kişiliğinin önemli bir parçasını oluşturan benlik kavramını ölçmeyi amaçlayan ölçme araçlarının sınırlı sayıda olduğu ülkemizde, araç, eğitimde psikolojik hizmetler kapsamındaki etkinliklerde psikometrik yaklaşıma uygun olarak kullanılma amacına katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Yöntem

Model ve Çalışma Grubu: Genel tarama modeline dayalı olarak yürütülen bu araştırma, Antalya ilinde ortaöğretim kurumlarında okuyan 545 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veri setinden çok değişkenli (multivariate) ve tek değişkenli (univariate) uç değerler (outliers) temizlendikten sonra istatistik çözümlenmeler 455 öğrenci üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Yaş ortalaması 16.55 ($s=1$) olan katılımcıların, cinsiyete ve sınıf düzeyine göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet ve Sınıflara Göre Dağılımları

Sınıf	Kız	Erkek	TOPLAM
1	41	32	73
2	72	122	194
3	90	98	188
Genel Toplam	203	252	455

Veri Toplama Araçları: Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve EİBAP aracılığıyla toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu öğrencilerin bazı kişisel bilgilerini (cinsiyet, yaş, sınıf vb.) belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

EİBAP: Harter (1988) tarafından geliştirilen, ergenler için benlik algısı profili ölçeğinin orijinal dili İngilizcedir. Ölçek, 9 alt ölçekten ve her bir alt ölçekte de 5 maddeden oluşmaktadır. Aracın bir puanlama anahtarı vardır. Puanlar 1 ile 4 arasındadır. 1 puan düşük, 4 puan ise yüksek düzeyde benlik algısına işaret etmektedir. 45 maddelik EİBAP'ın alt ölçekleri aşağıda tanımlanmıştır.

1. Eğitsel Yeterlilik (Scholastic Competence): Eğitsel performans açısından, ergenlerin kendi yeterlik ve yeteneklerine ilişkin algılarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Örneğin, ergenler, sınıf içi çalışmalarda ne kadar başarılı olabiliyorlar ve biri, diğerinin ne kadar zeki olduğunu düşünüyor.
2. Sosyal Kabul (Social Acceptance): Ergenin hangi dereceye kadar akranları tarafından kabul gördüğünü, popüler hissettiğini ve sevilmesi kolay birisi olup olmadığını ölçmeyi amaçlamaktadır.
3. Atletik Yeterlilik (Athletic Competence): Ergenin spor dallarındaki atletik yeteneğine ve yeterliliğine ilişkin algılamasını ölçmeyi amaçlamaktadır.
4. Fiziksel Görünüm (Physical Appearance): Ergenin nasıl görüldüğü ile ilgili ne derece mutlu olduğunu, vücudunu ne derecede sevdiğini, kendisinin ne derece iyi görümlü olduğunu hissettiğini ölçmeyi amaçlar.
5. Mesleki Yeterlilik (Job Competence): Ergenin mesleki becerilere ne derece sahip olduğuna ilişkin algıları, yarı zamanlı mesleklerde ne derecede başarılı olmaya hazır olduğuna ve sahip olduğu işlerde ne derecede başarılı olacağına ilişkin duygularını ölçmeyi amaçlar.
6. Romantik İleti (Romantic Appeal): Ergenlerin ilgilendikleri kişilere karşı romantik olarak cezbedici gelip gelmediklerine ilişkin duyguları-

nı ve algılamalarını, birlikte olmak istedikleri karşı cinsten akranları ile çıkmaları halinde eğlenceli ve ilginç olup olmadıklarına ilişkin algılarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

7. Davranışsal İdare (Behavioral Conduct): Bir ergenin diğerine göre davranışlarını ne derece sevdiğini, ne derece doğru biçimde davrandığını, beklenen biçimde davranmayı ve başını derde sokmaktan ne derece kaçındığını ölçmeyi amaçlar.
8. Yakın Arkadaşlık (Close Friendship): Ergenin kişisel düşünce ve sırlarını paylaşabileceği yakın arkadaşlar edinme yeteneğine ilişkin algılarını ölçmeyi amaçlar.
9. Genel Öz-değer (Global Self-Worth): Ergenin kendini bir birey olarak ne derecede sevdiğini, birinin diğerine göre yaşamını sürdürmekten mutlu olma derecesini ve genel gidişattan mutlu olup olmadığını ölçmeyi amaçlar. Böylece, alana özgü yeterlilik ve yetkinlikten başka, bireyin bir kişi olarak kendi değerinin genel muhakemesi ele alınmaktadır (Harter 1988: 3).

Ölçeğin Türkçe'ye çeviri ve kültür uyarlaması ile geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Şekercioğlu (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sırasında, 45 maddeden oluşan özgün ölçek öncelikle Türkçe'ye çevrilmiş, İngilizce ve Türkçe formlar arasında madde eşdeğerliği sağlanmış ve daha sonra ölçek Ankara ili Büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan beş genel lisedeki farklı sınıf düzeylerinden 343 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğinin sınanması sırasında orijinal yapıdaki 5 maddeden oluşan her bir faktöre açıklayıcı faktör analizi uygulanmış, 45 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Alt %27-üst %27 gruba dayalı madde analizi yapılmış ve 45 maddenin madde ayırıcılık değerine ($p < .01$) sahip olduğu gözlenmiştir. EİBAP'ın test tekrar test güvenilirliğini belirlemek amacıyla 56 kişilik bir grup üzerinde 15 gün arayla iki uygulama yapılmış ve aralarındaki kararlılık katsayısı .84 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçeğin ölçtüğü psikolojik özelliğin zaman içerisinde .84 düzeyinde bir güvenilirlikte ölçülmesi anlamına gelmekte, bu da aracın kararlılık anlamında güvenilir olduğunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Ölçeğin madde analizine dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç-tutarlılık katsayısı, ölçeğin bütünü için .88 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi: EİBAP'ın faktör yapısını belirleyebilmek amacıyla *açım-layıcı faktör analizi* (exploratory factor analysis) ve faktör yapısının geçerli bir model olup olmadığını ortaya koymak amacıyla ise *doğrulayıcı faktör analizi* (confirmatory factor analysis) uygulanmıştır. AFA, gözlenen öl-

çümlerin kovaryans ve varyans kaynaklarını ortaya çıkarma amacıyla sıklıkla kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, özellikle ölçek geliştirme sürecinin ilk basamaklarında oldukça kullanışlıdır (Jöreskog ve Sörbom 1993: 22). AFA, değişkenler arası ilişkilere dayalı olarak faktör ya da faktörleri keşfetmeyi amaçlar (Tabachnick ve Fidell 2001: 582-585). AFA'da araştırmacı, ölçme aracı ile ölçülen faktörlerin doğası hakkında bilgi edinmeye çalışmaktadır (Crocker ve Algina 1986: 287-288). AFA'nın tersine, DFA'da araştırmacı, kuramsal olarak tanımlanmış olan değişkenlerin hangi örtük özellik altında yer alacağını, analizi yapmadan önce belirleyebilir ve desenin tanımlanmasını ve sonrasında hipotezlerin istatistiksel olarak test edilmesini gözlemleyebilir. Bu yaklaşımda gözlenen değişkenlerin, daha önceden kuramsal temele dayandırılmış örtük değişkenler altında yer almadığının test edilmesi olanaklıdır (Byrne 1994: 5-6). DFA'nın en önemli avantajlarından biri de, kuramsal olarak tanımlanan modelin veri ile uyumunun değerlendirilmesine yönelik çeşitli türde uyum indeksleri önermesidir. Alan yazın incelendiğinde, modelin değerlendirilmesinde hangi uyum indekslerinin kullanılması gerektiğine dair tam bir uzlaşma olmamasına rağmen, birden fazla uyum indeksinin bir arada kullanılması önerilmektedir. Önerilen indeksler Ki-Kare uyum testi (χ^2), ki-kare ve serbestlik derecesi oranının (χ^2/sd), Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), Standardize Edilmiş Hataların Ortalama Karelerinin Karekökü (S-RMS), İyilik Uyum İndeksi (GFI), Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi (AGFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI) ve Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI)'dir. Bu çalışmada teorik modelin veriye uyumunu belirlemek için kullanılan uyum indeksleri ve kabul edilebilir sınır değerleri; χ^2 değeri 0'a yakın ve p değerinin manidar olmaması, χ^2/sd oranının 3'den küçük olması "iyi uyum", 5'e kadar değerlerde "yeterli uyum" ifade etmektedir. S-RMS ve RMSEA 0.10'dan küçük olmalı, GFI, CFI, AGFI, NFI, NNFI ve CFI 0.90'dan büyük olmalıdır. (Byrne 1994: 147-149, Hair ve diğer 1998: 655, Netermeyer, Bearden ve Sharma 2003: 151-153, Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller 2003: 52, Sümer 2000: 49-74). Pek çok çalışmada, hem AFA hem de DFA'nın kullanıldığı görülmektedir, hatta AFA'nın ardından DFA'nın yapılması arzu edilen bir durumdur (Jöreskog ve Sörbom 1993: 22).

Bu çalışmada, AFA'da maksimum olasılık (maximum likelihood) analizi kullanılmıştır. EİBAP'ın güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach-alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır.

Bulgular

EİBAP'ın Faktör Yapısı: Faktör analizinde, ölçekte yer alan bir maddenin tanımlanan bir faktör altında yer alıp alamaması, o faktörle olan ilişkisini gösteren yük değerinin anlamlı olmasına bağlıdır. Bir faktörle yüksek değeri veren maddeler faktörün tanımladığı yapıyı ölçen maddeler olarak adlandırılır. Madde faktör yük değerinin genellikle 0.45 ve daha yüksek olması tercih edilir. Ancak uygulamalarda az sayıda madde için faktör yük değerinin 0.30'a kadar kabul edildiği görülmektedir (Kline 1994: 207-208, Tabachnick ve Fidell 1989: 625, Büyüköztürk 2006: 123-142). Bu çalışmada da, madde seçiminde faktör yük değeri için kabul edilen sınır değer, az sayıda madde için 0.30'a kadar düşürülmüştür.

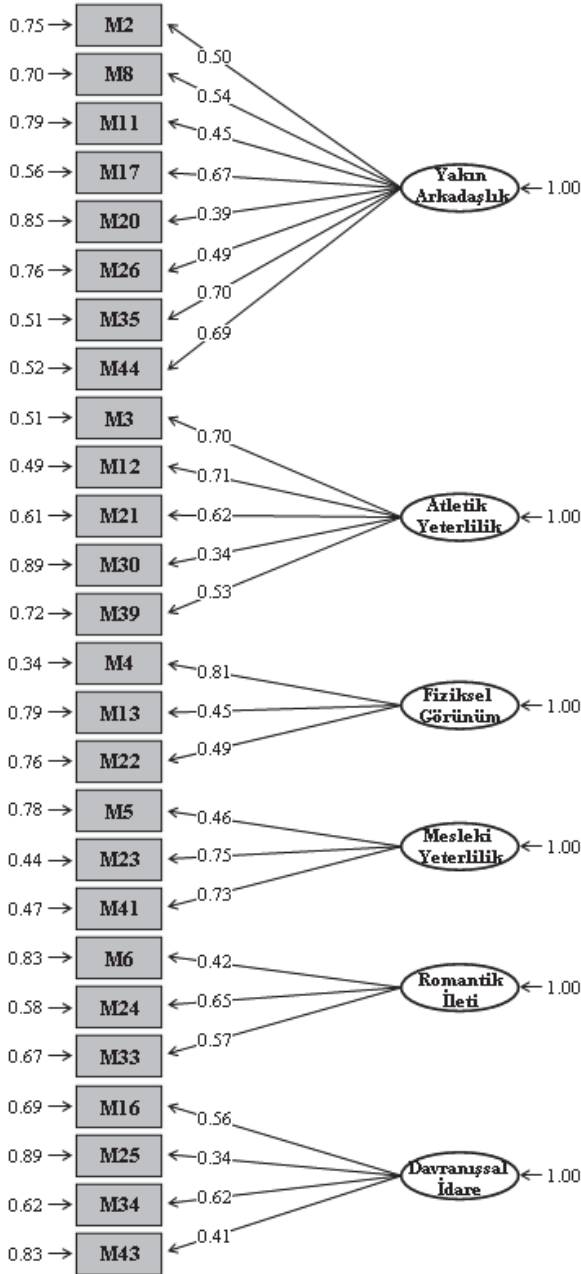
Faktör analizi yapabilmek için örneklem büyüklüğünün yeterliliğini belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) 0.86 ve Bartlett testleri yapılmıştır ve anlamlı p değeri ($\chi^2=5390,487$; $sd=990$; $p=0.000$) elde edilmiştir. KMO değerinin alt sınırının 0.60 olması gerektiği ifade edilmektedir (Pullant 2001: 174). Bu durumda gözlenen 0.86'lık KMO değerinin faktör analizi için uygun olduğu söylenebilir.

EİBAP'ın orijinalinde yer alan 45 madde ile yapılan açımlayıcı faktör analizinde öğrenciler için benlik algısı ölçeğinin maddelerinin altı faktörde toplandığı görülmüştür. Faktör yük değeri düşük (0.30'un altı) ve binişik (iki faktördeki yük değerleri arasında 0.10'dan az fark olan maddeler) ve faktör isimlendirmesinde sorun yaratan maddeler araçtan çıkarılmıştır. Bu doğrultuda, faktör yük değeri düşük olan sekiz madde, binişik faktör yük değeri veren bir madde ve faktör isimlendirmesinde sorun yaratan on madde (toplam 19 madde) analiz dışı bırakılmıştır. Bu maddeler Ek 1'de verilmiştir. Buna göre, EİBAP'ın altı faktörlü yapısı, faktör yük değerleri ve varyansı açıklama oranları aşağıda Tablo 2'de verilmiştir:

Tablo 2: EİBAP Maksimum Olasılık Analiz Sonuçları

Madde No	FAKTÖR YÜK DEĞERLERİ						ORTAK FAKTÖR VARYANSI
	Yakın Arkadaşlık	Atletik Yeterlilik	Fiziksel Görünüm	Mesleki Yeterlilik	Romantik İletişim	Davranışsal İdare	
M35	0.702	0.068	0.109	-0.02	-0.066	0.083	0.521
M44	0.688	-0.032	0.052	0.028	-0.112	0.204	0.533
M17	0.627	0.01	-0.019	0.055	0.111	0.124	0.424
M26	0.506	-0.095	0.121	-0.012	-0.05	0.005	0.282
M8	0.498	0.074	-0.033	0.078	0.256	0.099	0.336
M2	0.487	0.094	0.103	0.027	0.131	-0.006	0.274
M11	0.415	0.178	-0.032	0.023	0.212	0.058	0.254
M20	0.367	0.107	0.064	0.006	0.031	0.097	0.161
M3	-0.001	0.662	-0.001	0.137	0.146	-0.017	0.479
M39	0.112	0.644	0.08	0.072	-0.154	0.045	0.464
M21	0.01	0.634	-0.07	0.065	0.143	-0.008	0.432
M12	0.002	0.606	0.085	0.129	0.307	-0.111	0.498
M30	0.14	0.413	0.127	-0.019	-0.054	0.019	0.210
M22	0.091	0.06	0.794	0.065	-0.005	0.086	0.655
M13	0.065	0.078	0.762	-0.007	0.121	-0.014	0.606
M4	0.188	0.06	0.471	0.11	0.164	0.156	0.324
M23	-0.016	0.108	0.023	0.771	0.068	0.042	0.613
M41	0.056	0.092	0.093	0.652	0.171	0.137	0.493
M5	0.038	0.065	0.018	0.469	0.052	0.006	0.229
M6	-0.057	0.046	0.094	0.061	0.526	-0.044	0.297
M24	0.205	-0.029	0.031	0.126	0.511	0.072	0.326
M33	0.131	0.163	0.085	0.09	0.414	-0.042	0.232
M16	0.03	-0.078	0.188	-0.049	-0.2	0.558	0.396
M34	0.162	-0.096	0.064	-0.003	-0.162	0.532	0.349
M43	0.115	0.041	0.035	0.119	0.181	0.442	0.258
M25	0.14	0.074	-0.053	0.096	0.113	0.394	0.205
Varyansı Açıklama Oranı	12.394	9.745	7.991	7.289	7.274	6.837	
Toplam Varyans	51.529						

EİBAP'ın maksimum olasılık analizi sonucunda belirlenen altı faktörlü yapısı, birinci düzey (first order) DFA ve ikinci düzey (second / higher order) DFA analizleri ile test edilmiştir. Birinci düzey DFA sonucunda uyum indeksleri $\chi^2=668.76$ (sd=281, $p<.000$), $(\chi^2/sd)=2.38$, GFI=0.90, AGFI=0.87, NFI=0.92, CFI=0.95, SRMR=0.062 ve RMSEA=0.055 olarak bulunmuştur. Yapılan ilk birinci düzey DFA'da modifikasyon önerileri doğrultusunda 2 ile 4. maddeler, 13 ile 22. maddeler ve 30 ile 39. maddeler arasında toplam üç modifikasyonun yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan modifikasyonların uyum değerlerine anlamlı düzeyde katkı sağladıkları görülmüştür ($p<0.05$). Ayrıca, maksimum olasılık analizi sonucunda ölçekte kalmasına karar verilen tüm maddelerin örtük değişkenleri açıklamada yüksek t değerleri verdiği görülmüştür.

Şekil 1: Maddelerin örtük değişkenleri açıklama oranları ve hata varyansları.

Şekil 1'de görüldüğü üzere, maddelerin faktörleri açıklama oranları 0.30 ile 0.81 arasında, hata varyansları ise 0.34 ile 0.89 arasında değişmektedir.

Tablo 3: EİBAP Alt Ölçekler Arası Korelasyon Matrisi

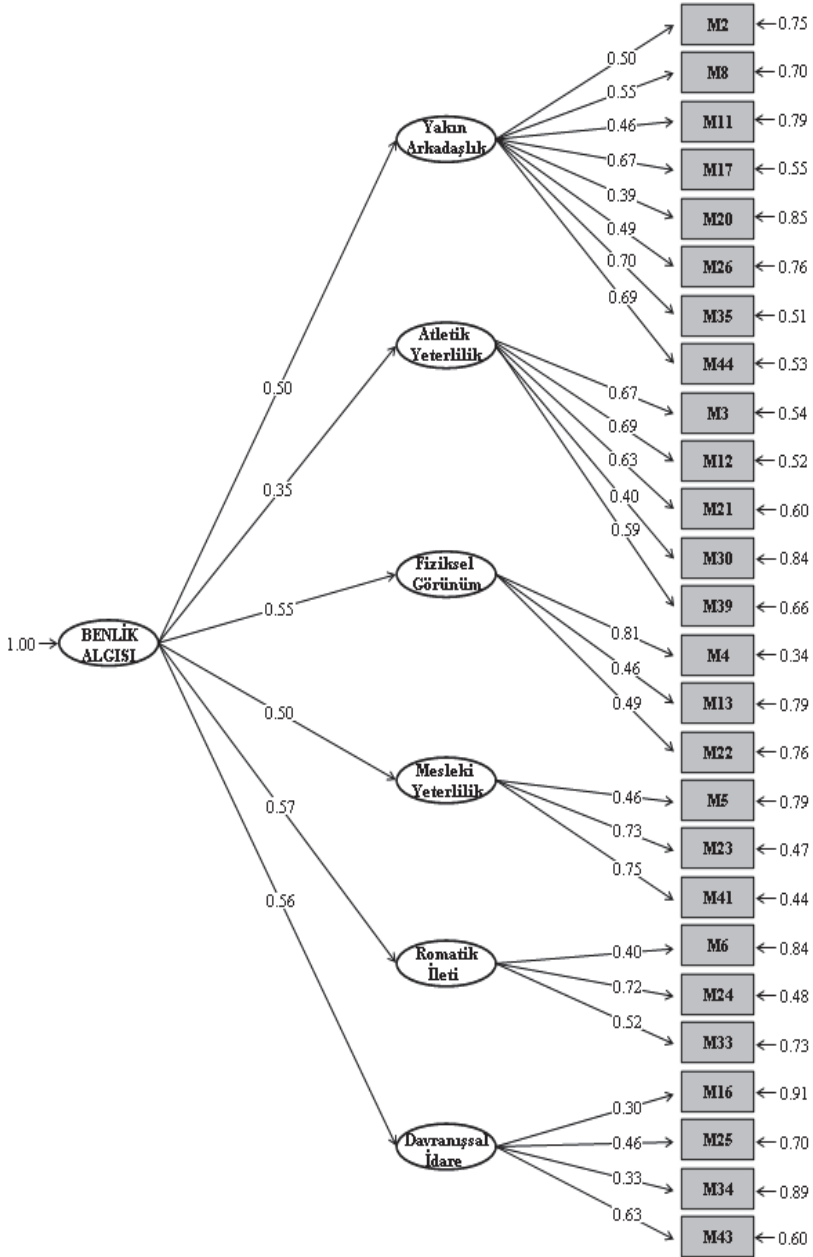
	Yakın Arkadaşlık	Atletik Yeterlilik	Fiziksel Görünüm	Mesleki Yeterlilik	Romantik İleti	Davranışsal İdare
Yakın Arkadaşlık	1.00	-	-	-	-	-
Atletik Yeterlilik	0.142*	1.00	-	-	-	-
Fiziksel Görünüm	0.222*	0.154*	1.00	-	-	-
Mesleki Yeterlilik	0.096*	0.202*	0.135*	1.00	-	-
Romantik İleti	0.174*	0.191*	0.191*	0.188*	1.00	-
Davranışsal İdare	0.237*	-0.043	0.180*	0.086	-0.043	1.00

* $p < 0.01$

Tablo 3 incelendiğinde, alt ölçekler arası korelasyonların -0.043 ile 0.237 arasında değiştiği görülmektedir. Alt ölçekler arası korelasyonların tümü anlamlıdır ($p < 0.01$).

İkinci düzey DFA sonucunda tanımlanan faktörlerin benlik algısı örtük değişkenini anlamlı bir biçimde açıklayıp açıklamadığına bakıldığında yüksek t değerleri elde edilmiştir ($p < 0.05$). Yapılan analiz sonucunda uyum indeksleri $\chi^2 = 719.26$ ($sd = 289$, $p < .000$), ($\chi^2 / sd = 2.49$, $GFI = 0.89$, $AGFI = 0.87$, $NFI = 0.90$, $CFI = 0.95$, $SRMR = 0.064$ ve $RMSEA = 0.05$ olarak bulunmuştur. Yapılan ikinci düzey CFA'da, modifikasyon önerileri doğrultusunda 2 ile 4. maddeler, 13 ile 22. maddeler, 16 ile 22. maddeler ve 16 ile 34. maddeler arasında toplam dört modifikasyonun yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan modifikasyonların uyum değerlerine anlamlı düzeyde katkı sağladıkları görülmüştür ($p < 0.05$).

Şekil 2'de maddelerin örtük değişkenleri açıklama oranları ve hata varyansları verilmiştir.

Şekil 2. EİBAP İkinci Düzey DFA Açıklama Oranları ve Hata Varyansları

Tablo 4: EİBAP Alt Ölçekler Arası Korelasyon Matrisi

	Yakın Arkadaşlık	Atletik Yeterlilik	Fiziksel Görünüm	Mesleki Yeterlilik	Romantik İleti	Davranışsal İdare	Toplam Puanlar
Yakın Arkadaşlık	1.00	-	-	-	-	-	-
Atletik Yeterlilik	0.142*	1.00	-	-	-	-	-
Fiziksel Görünüm	0.222*	0.154*	1.00	-	-	-	-
Mesleki Yeterlilik	0.096*	0.202*	0.135*	1.00	-	-	-
Romantik İleti	0.174*	0.191*	0.191*	0.188*	1.00	-	-
Davranışsal İdare	0.237*	-0.043	0.180*	0.086	-0.043	1.00	-
Toplam Puanlar	0.733*	0.541*	0.548*	0.443*	0.454*	0.396*	1.00

* $p < 0.01$

EİBAP'ın Güvenirliliği: EİBAP'ın güvenirliliğini belirlemek amacıyla madde test korelasyonu ile iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı saptanmıştır. EİBAP'nin iç tutarlılık katsayısını belirlemek amacıyla hem tüm ölçeğin, hem de alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları belirlenmiştir. EİBAP ve alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayılarının belirlenmesinde, maksimum olasılık analizi sonucunda elde edilen maddeler esas alınmıştır. Yapılan analiz sonucunda iç tutarlılık katsayılarının yakın arkadaşlık faktörü için 0.77, atletik yeterlilik faktörü için 0.74, fiziksel görünüm faktörü için 0.73, mesleki yeterlilik faktörü için 0.67, romantik ileti faktörü için 0.54 ve davranışsal idare faktörü için 0.54 olduğu görülmüştür. Ölçeğin tümü için yapılan analizde ise iç tutarlılık katsayısı 0.75 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin tümünün ve ilk üç faktörün iç tutarlılık katsayısının görece yüksek olduğu; dört, beş ve altıncı faktörlerin iç tutarlılık katsayısının düşük olduğu söylenebilir. Bu faktörlerin iç tutarlılık katsayılarının düşük olması, o faktördeki madde sayısının az olmasına bağlanabilir.

Tartışma ve Sonuç

EİBAP'nin 9 faktörlü ve her bir faktörde 5 maddeden oluşan orjinal formu Şekercioğlu (2001) tarafından gerçekleştirilen uyarılma çalışmasında her bir alt ölçek için ayrı ayrı AFA ile incelenmiş ve ortaya konulmuştur. Bu çalışmada, ölçeğin faktör yapısı her bir alt faktör için değil, bütünsel olarak AFA ile incelenerek ortaya çıkarılmış ve ortaya konan bu yapı DFA ile test edilmiştir.

EİBAP'ın faktör yapısını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen açıklayıcı faktör analizinde, faktör yük değeri düşük (8 madde), binişik ve faktör isimlendirmesinde sorun yaratan (10 madde) toplam 19 madde ölçekten çıkartılmıştır. Analiz sonucunda, EİBAP'ın 26 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşan formu elde edilmiştir. Altı faktörlü yapı, toplam varyansın yüzde 51.529 açıklamaktadır. Bu yüzdenin iyi bir ölçüm için yeterli olduğu söy-

lenebilir (Büyüköztürk 2002: 123-142). EİBAP'ın AFA ile belirlenen 26 maddeden oluşan altı faktörlü yapısının geçerliği için, ilk olarak birinci düzey DFA ve ölçeğin tek boyutluluğuna ilişkin ikinci düzey DFA uygulanmıştır. Elde edilen uyum indeks değerleri modelin iyi uyum verdiğini göstermektedir. Sonuç olarak aracın altı faktörlü yapısı, DFA ile doğrulanmaktadır ve faktör yapısının geçerli bir model olduğu belirtilebilir. EİBAP'ın tümünün ve alt ölçeklerinin güvenilirliğini belirlemek amacıyla madde test korelasyonu ile iç tutarlılık katsayısı saptanmıştır. Ölçeğin tümü, yakın arkadaşlık, atletik yeterlilik ve fiziksel görünüm faktörleri iç tutarlılık katsayısının .70 ve üzerinde olduğu; mesleki yeterlilik, romantik ileti ve davranışsal idare faktörleri iç tutarlılık katsayısının ise daha düşük olduğu görülmüştür. Bu faktörlerin iç tutarlılık katsayılarının düşük olması, o faktördeki madde sayısının az olmasına bağlanabilir. Bu sonuçlar, ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Akgül ve Çevik 2003: 435-436). Bu çalışmada, 455 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde yapılan geçerlik güvenilirlik analizi sonuçları, 6 faktörlü ve 26 maddeden oluşan EİBAP'ın ergenler için benlik algısı profilini ölçmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. İleride yapılacak olan çalışmalarda ortaöğretim ve yükseköğretim düzeyindeki öğrencilerin benlik algısının hangi değişkenlerden etkilendiği ve etkilediği incelenebilir.

Kaynaklar

- Adams, James Frederick (1995). *Ergenliği Anlama*. Çev. Bekir Onur Ankara: İmge Yay.
- Akgül, Aziz ve Osman Çevik (2003). *İstatistik Analiz Teknikleri-SPSS'ye İşletme Yönetimi Uygulamaları*. Ankara Emek Ofset.
- Akkoyun, Füsün ve Ömür Hakan Ersever (1989). "İdeal Benliğin Değerlendirilmesi". *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 22 (2): 675-685.
- Bacanlı, Hasan (2004). *Sosyal İlişkilerde Benlik: Kendini Ayarlamının Psikolojisi*. İstanbul: MEB Yay.
- Bogenç, Atlas (1998). *Grupla Psikolojik Danışmanın Suçlu Gençlerin Kendine Saygı Düzenlerine Etkisi*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Şener (2006). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yay.
- Byrne, M. Barbara (1994). *Structural Equation Modeling with EQS and EQS/Windows: Basic Concepts, Applications, and Programming*. California: Sage Publications, Inc.
- Cooley, Horton Cooley (1986). "The Self in Social Interaction: On the Meaning of 'I'". *The Self in Social Interaction*. Vol. I. New York, John Wiley and Sons, Inc. 90.

- Crocker Linda ve James Algina (1986). *Introduction to Classical and Modern Test Theory*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Franzoi, L. Stephan (1999). "Benlik Farkındalığı ve Kendini Düzenleme: Kişilik Kuram ve Araştırmaları Üzerine Bir Tarama". Çev. Nebi Sümer. *Türk Psikoloji Yazıları* 3 (1): 151-164.
- Gençtan, Engin (1993). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitapevi Yay.
- Gender, J. Mary ve Harry W. Gardiner (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Çev. Bekir Onur Ankara: İmge Yay.
- Hair, Joseph F. et al. (1998). *Multivariate Data Analysis: With Readings*. Prentice-Hall International Inc.
- Jones, Richard Nelson (1995). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. Çev. Füsun Akkoyun. Ankara: TDFO Ltd. Şti.
- Jöreskog, G. Karl ve Dag Sörbom (1993). *LISREL 8: Structural Equation Modeling with the SIMPLIS Command Language*. Lincolnwood: Scientific Software International, Inc.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (1999). *İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yay.
- Kindap, Y. vd. (2008). *Ergenlerin Sosyo-Duygusal Özellikleri, Akran Ve Ebeveyn Bağlılığı İle Yardımsızlık Ve Saldırgan Davranışları Arasındaki İlişki Örüntüsünün İncelenmesi*. <http://www.psikon06.hacettepe.edu.tr>. (2008 Mart 4).
- Kline, B. Rex (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. NY: The Guilford Press.
- Mead, George Herbert (1968). *The Genesis of the Self. The Self in Social Interaction, Vol. I, Classic and Contemporary Perspectives*, New York: John Wiley and Sons
- Netemeyer, Richard G., William O. Bearden and Subhash Sharma (2003). *Scaling Procedures: Issues and Applications*. Sage Publications.
- Öner, Uğur (1982). Benlik Kavramı ile Mesleki Benlik Kavramı Arasındaki Farkın Akademik Başarı ile İlişkisi. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Özoğlu, Süleyman Çetin (1976). "Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı". *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 8: 1-4.
- Pişkin, Metin (2000). *Özsaygı Geliştirme Eğitimi-İlköğretimde Rehberlik*, Çev. Yıldız Kuzgun, Ankara: Nobel Yay.
- Pullant, Julie (2001). *SPSS Survival Manual. A Step by Step Guide to Data Analyses Using SPSS for Windows*. Philadelphia, PA: Open University Press.
- Sayıl, Melike, Ayşen Güre Yılmaz, ve Zehra Uanok (2002). "Ergenliğe Geçişte Bilgilendirmenin Ergenin Bilgi Düzeyi ve Benlik Algısına Etkisi". *Türk Psikoloji Dergisi* 17 (50): 47-58.
- Schermelleh-Engel, Karin ve Helfried Moosbrugger (2003). "Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit". *Measures Methods of Psychological Research Online* 8 (2): 23-74.

- Segars, H. Albert ve Varun Grover (1993). "Re-Examining Perceived Ease of Use and Usefulness: A Confirmatory Factor Analysis". *MIS Quarterly* 17(4): 517-525.
- Sümer, Nebi (2000). "Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar". *Türk Psikoloji Yazıları* 3 (6): 49-74.
- Şekercioğlu, Güçlü (2001). Ergenler İçin Benlik Algısı Profili'nin Uyarlama Çalışması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Şencan, Hüner (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yay.
- Tabachnick, G. Barbara ve Linda S. Fidell (2001). *Using Multivariate Statistics*. Needham Heights: Allyn & Bacon, Inc.
- Tunç, Erhan (2000). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerle Ailesiyle Kalan Ergenlerin Benlik Algıları Bakımından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

EKLER

Ek 1: Açımlayıcı Faktör Analizinde Araçtan Çıkarılan Maddeler

Madde No	Faktör Yük Değeri Düşük Olan Maddeler	Maddenin Bağlı Olduğu Faktör
M1	Bazı ergenler kendilerini yaşıtlan kadar akıllı hissederler AMA diğer ergenler bundan bu kadar emin değillerdir ve akıllı olup olmadıkları konusunda kuşku duyarlar.	Eğitsel Yeterlilik
M7	<i>Bazı ergenler genellikle doğru şeyler yaparlar AMA diğer ergenler sıklıkla doğru bildiklerini yapmazlar.</i>	Davranışsal İdare
M9	Bazı ergenler para karşılığında ilgili hayal kınklığı yaşarlar AMA diğer ergenler kendilerinden oldukça hoşnutturlar.	Genel Öz Değer
M14	Bazı ergenler bir işi iyi yapabilecek yeterli becerilere sahip olmadıklarını düşünürler AMA diğer ergenler bir işi iyi yapabilecek beceriye sahip olduklarını düşünürler.	Mesleki Yeterlilik
M15	Bazı ergenler gerçekten çekici buldukları kişiler ile çıkmazlar AMA diğer ergenler çekici buldukları kişilerle çıkarlar.	Romantik İleti
M19	Bazı ergenler sınıf çalışmalarında çok iyidirler AMA diğer ergenler sınıf çalışmalarında o kadar iyi değildirlirler.	Eğitsel Yeterlilik
M32	Bazı ergenler para karşılığında çalıştıkları bir işi daha iyi yapabileceklerini düşünürler AMA diğer ergenler para karşılığında yapmakta oldukları bir işi gerçekten iyi yaptıklarını düşünürler.	Mesleki Yeterlilik
M38	Bazı ergenler sosyal olarak kabul edildiklerini düşünürler AMA diğer ergenler yaşıtlanından daha çok kişinin kendilerini kabul etmelerini dilerler.	Sosyal Kabul
	Faktör Yük Değerleri Faktörler Arasında Binişiklik Gösteren Maddeler	
M29	Bazı ergenler yaşıtlan arasında popülerdir AMA diğer ergenler pek de popüler değildir.	Sosyal Kabul
	6 Faktöre Göre Faktör İsimlendirmesinde Sorun Yarattığı İçin Araçtan Çıkarılan Maddeler	

M10	Bazı ergenler okul ödevlerini bitirmekte oldukça yavaştırlar AMA diğer ergenler okul ödevlerini daha çabuk yapabilirler.	Eğitsel Yeterlilik
M18	Bazı ergenler sürdürmekte oldukları yaşam biçimlerinden hoşnut değillerdir AMA diğer ergenler sürdürmekte oldukları yaşam biçimlerinden hoşnutturlar.	Genel Öz Değer
M27	Bazı ergenler çoğu zaman kendilerinden hoşnutturlar AMA diğer ergenler çoğunlukla kendilerinden hoşnut değillerdir.	Genel Öz Değer
M28	Bazı ergenlerin okulda soruların yanıtını bulmakta sorunları vardır AMA diğer ergenler sorulara hemen hemen her zaman yanıt bulabilirler.	Eğitsel Yeterlilik
M31	Bazı ergenler güzel / yakışıklı göründüklerini düşünürler AMA diğer ergenler güzel / yakışıklı görünmediklerini düşünürler.	Fiziksel Görünüm
M36	Bazı ergenler kendileri gibi kimselerden hoşlanırlar AMA diğer ergenler sık sık başka biri gibi olmayı dilerler.	Genel Öz Değer
M37	Bazı ergenler oldukça zeki olduklarını düşünürler AMA diğer ergenler kendilerinin zeki olup olmadıklarını sorgularlar.	Eğitsel Yeterlilik
M40	Bazı ergenler kendi görünüşlerinden gerçekten hoşnutturlar AMA diğer ergenler farklı görünmeyi dilerler.	Fiziksel Görünüm
M42	Bazı ergenler genellikle birlikte olmaktan hoşlanacakları kişiler ile çıkmazlar AMA diğer ergenler gerçekten birlikte olmak istedikleri kişiler ile çıkarlar.	Romantik İletişim
M45	Bazı ergenler hallerinden çok memnundurlar AMA diğer ergenler farklı olmayı dilerler.	Genel Öz Değer

Ek 2: Ergenler İçin Benlik Algısı Ölçeğinin Maddeleri

M35	Bazı ergenler gerçekten güvenebilecekleri arkadaşlıklar kurmakta zorlanırlar AMA diğer ergenler gerçekten güvenebilecekleri yakın arkadaşlıklar kurabilirler. (-)
M44	Bazı ergenlerin gerçekten kişisel düşüncelerini paylaşabilecek yakınlıkta arkadaşı yoktur AMA diğer ergenlerin kişisel duygu ve düşüncelerini paylaşabilecekleri yakın bir arkadaşı vardır. (-)
M17	Bazı ergenler sırlarını paylaşabilecekleri gerçek yakın bir arkadaşına sahiptirler AMA diğer ergenler sırlarını paylaşabilecekleri gerçek yakın bir arkadaşına sahip değildirler. (+)
M26	Bazı ergenler bir şeyleri paylaşabilecekleri gerçek yakın arkadaşlarının olmasını dilerler AMA diğer ergenler bir şeyleri paylaşabilecekleri yakın arkadaşlara sahiptirler. (-)
M8	Bazı ergenler gerçek yakın arkadaşlıklar kurabilirler AMA diğer ergenler gerçek yakın arkadaşlıklar kurmayı zor bulurlar. (+)
M2	Bazı ergenler için arkadaş edinmek güçtür AMA diğer ergenler için bu oldukça kolaydır.(-)
M11	Bazı ergenlerin pek çok arkadaşı vardır AMA diğer ergenlerin çok fazla arkadaşı yoktur.(+)
M20	Bazı ergenlerin sevilebilmesi çok zordur AMA diğer ergenlerin sevilebilmesi gerçekten kolaydır. (-)
M3	Bazı ergenler bütün spor çeşitlerinde çok iyidirler AMA diğer ergenler konu spor olunca kendilerinin çok iyi olduklarını düşünmezler. (+)

M39	Bazı ergenler çok sportif olduklarını düşünmezler AMA diğer ergenler kendilerinin çok sportif olduklarını düşünürler. (-)
M21	Bazı ergenler sporda diğer yaşlılarından daha iyi olduklarını düşünürler AMA diğer ergenler sporda başkaları kadar iyi oynayamadıklarını düşünürler. (+)
M12	Bazı ergenler herhangi bir yeni spor etkinliğini hemen en iyi biçimde yapabileceklerini düşünürler AMA diğer ergenler yeni bir spor etkinliğini iyi yapamayabileceklerinden korkarlar. (+)
M30	Bazı ergenler yeni açık hava oyunlarında pek iyi olamazlar AMA diğer ergenler yeni oyunlarda hemen başarılı olurlar. (-)
M22	Bazı ergenler fiziksel görünülerinin farklı olmasını dilerler AMA diğer ergenler sahip oldukları fiziksel görünülerinden memnundurlar. (-)
M13	Bazı ergenler bedenlerinin farklı olmasını dilerler AMA diğer ergenler bedenlerinin şu anki durumundan hoşnuturlar. (-)
M4	Bazı ergenler kendi görünülerinden memnun değildirler AMA diğer ergenler kendi görünülerinden memnundurlar. (-)
M23	Bazı ergenler kendilerini para karşılığında bir işi üstlenebilecek ve sürdürebilecek yaşta olduklarını düşünürler AMA diğer ergenler henüz kendilerini gerçekten bir işi iyi yapabilecekleri yaşta hissetmezler. (+)
M41	Bazı ergenler para karşılığı yürütülen bir işi yapabilme gücüne sahip olduklarını düşünürler AMA diğer ergenler bir işi yapmaları gerektiği gibi iyi yapıp yapmadıklarından emin değildirler. (+)
M5	Bazı ergenler kendilerini yarı günlük bir işte çalışmaya hazır olduklarını hissederler AMA diğer ergenler kendilerini yarı günlük bir işte çalışmaya yeterince hazır olmadıklarını hissederler. (+)
M6	Bazı ergenler birisine romantik bir ilgi duyarlarsa karşısındakinin de onlara aynen karşılık vereceğini düşünürler AMA diğer ergenler birinden romantik olarak hoşlandıklarında, o kişinin kendilerine aynen karşılık vermeyeceğinden endişe duyarlar. (+)
M24	Bazı ergenler yaşlılarının kendilerine romantik olarak yaklaşacaklarını düşünürler AMA diğer ergenler yaşlılarının kendilerine ilgi duymayacaklarından endişelidirler. (+)
M33	Bazı ergenler kendilerinin karşı cinsle olan birlikteliklerinde ilgi çekici ve eğlenceli olduklarını düşünürler AMA diğer ergenler karşı cinsle birlikteliklerinde nasıl ilginç ve eğlenceli olacaklarını merak ederler. (+)
M16	Bazı ergenlerin yaptıkları şeyler için başları sık sık derde girer AMA diğer ergenler başlarına dert açacak şeyleri yapmazlar. (-)
M34	Bazı ergenler yapmamaları gerektiğini bildikleri şeyleri yaparlar AMA diğer ergenler yapmamaları gerektiğini bildikleri şeyleri yapmazlar. (-)
M43	Bazı ergenler genellikle davranmaları gerektiği biçimde davranırlar AMA diğer ergenler çoğunlukla davranmaları gerektiği biçimde davranmazlar. (+)
M25	Bazı ergenler gerçekten iyi davrandıklarını düşünürler AMA diğer ergenler çoğunlukla iyi davranmadıklarını düşünürler. (+)

A Re-Evaluation of the Factor Structure of The Self-Perception Profile for Adolescents

Güçlü Şekercioğlu *

Cem Oktay Güzeller **

Abstract

The purpose of this study is to re-examine the scale of The Self-Perception Profile for Adolescents. Research has been carried out on 455 high school students. 45% of the participants were women, and 55% were men. The average age of the group was 16.5. To re-evaluate the factor structure of The Self-Perception Profile for Adolescents, explanatory and confirmatory factor analyses were conducted. As a result of the explanatory factor analysis, it was determined that The Self-Perception Profile for Adolescents was composed of 26 items and 6 factors. First and second level confirmatory factor analyses were applied to these determined factors, and it was decided that they have adequate indexes. Furthermore, the coefficient of credibility based upon inner-consistency for the whole scale and each of its sub-factors was calculated and observed to have an adequate level.

Keywords

Self-perception, adolescents, adaptation, confirmatory factor analysis.

---

* Assist. Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Education
gsekerci@akdeniz.edu.tr

** Assist. Prof. Dr., Akdeniz University, Faculty of Education
cemg@akdeniz.edu.tr

Переоценка структуры фактора профиля самовосприятия подростков

Гючлю Шекерджиоглу*
Джем Октай Гюзеллер**

Аннотация

Целью данной работы является новое исследование структуры фактора профиля самовосприятия (ЕІВАР). Исследованием было охвачено 455 учащихся-лицеистов. 45% участников составляли девочки, 55% мальчики, средний возраст которых составил 16,5 лет. Для переоценки структуры фактора ЕІВАР был произведен анализ разяснительного фактора и подтверждающего фактора. В результате анализа разяснительного фактора было установлено, что ЕІВАР состоит из 26 пунктов и 6 факторов. К этим определенным факторам были применены анализы подтверждающего фактора первого и второго уровней и определена адекватность индексов. Кроме того, подсчитан коэффициент доверия, основанный на внутренней согласованности как во всем масштабе, так и для каждого подфактора, и установлено, что он находится на адекватном уровне.

Ключевые Слова

Самовосприятие, подростки, адаптация, анализ подтверждающего фактора.

---

* доцент, доктор, университет Акдениз, педагогический факультет
gsekerci@akdeniz.edu.tr

** доцент, доктор, университет Акдениз, педагогический факультет
cemg@akdeniz.edu.tr